Karmenu Vassallo – Poeta li jibqa' għal dejjem

Josette Attard

Post Vassallo fil-letteratura Maltija

KARMENU VASSALLO llum nistgħu nqisuh bħala wieħed mill-esponenti kbar tal-moviment romantiku f'pajjiżna. Kien Dun Karm li fetaħ it-triq tar-romantiċiżmu letterarju f'pajjiżna. Dan il-moviment kompla jiżviluppa bil-kontribut tal-poeti li ġew wara l-poeta nazzjonali tagħna fosthom R. Briffa, A. Buttigieg u K. Vassallo.

Il-poeżija ta' Vassallo hi kollha kemm hi djarju ta' intimità u privatezza. Ħafna mill-poeżiji tiegħu huma suġġettivi dwar il-jien. Iżda hu ma jiqafx hawnhekk. Jilħaq l-ogħla livell poetiku meta mis-suġġett partikolari jgħaddi għal temi universali – temi filosofiċi li jolqtu kull bniedem bla ebda limitu ta' post jew żmien. Id-dwejjaq ta' Vassallo huma d-dwejjaq ta' kulħadd. Għalhekk it-triq li għażel għall-poeżija tiegħu hija mid-djarju għall-kredu – għat-twemmin.

It-tema eżistenzjali

It-tema ta' l-eżistenza umana sabet fortuna kbira fil-poeżiji tiegħu. Iżda aktar ifittex li jistaqsi milli jfittex it-tweġiba. Il-mistoqsijiet li jistaqsi huma dwar l-eżistenza tiegħu. Għalhekk poeżiji bħal 'Dejjem Qatt', 'Mysterium Mysteriorum', 'Ħbiebi', 'Vanġelu Ieħor', 'Poeta Nisrani' u oħrajn huma egoċentriċi fejn permezz tal-monologu jpoġġi quddiemna problemi eżistenzjali. Jien min jien? Għaliex neżisti? X'jedd kellu ħaddieħor li jġibni fid-dinja? Huma kollha poeżiji li jitkellmu dwaru stess u jħoss il-ħtieġa tad-djalogu biex joqrob lejn is-soluzzjoni. Lil Ada Negri, poetessa ottimista Taljana, igħidilha li hu ma kellu l-ebda tort li safa l-ħlas ta' l-imħabba bejn żewġ bnedmin. Is-soluzzjoni m'hix qiegħda fil-bnedmin. Fil-fatt fi 'Ħbiebi' jitlob lil Alla biex jagħtih il-ħbieb. Iżda mhux kollox hu ħabib tiegħu – il-ħxejjex u l-bhejjem iva; il-bnedmin le:

> Mulejja niżżik ħajr għall-ħbieb li tajtni:
> Ħbiebi kulma ħlaqt int: barra l-bnedmin!

Hawnhekk tinħass il-kawża ta' iżolament soċjali u l-effett ta' l-esperjenza persunali kerha li għadda minnha. Vassallo jesprimi wkoll l-isfiduċja fil-bniedem f'kuntrast mal-bqija tal-ħlejjaq l-oħra.[1]

Jasal biex jisħet it-twelid tiegħu stess u jsostni li l-bniedem ma jista' jifhmu

1. 'Mysterium Mysteriorum'.

ħadd. Fih jinħoloq konflitt bejn dak li jixtieq jagħmel u dak li jista' jagħmel. Il-poeta hawnhekk jilħaq l-ogħla punt tal-pessimiżmu tiegħu – 'Irrid u ma nistax' – hi l-karba kontinwa tiegħu. Jeħodha kontra s-soċjetà anonima u kiefra u jgħid li din tgħaffeġ lill-bniedem sensittiv u tiċħdu mis-sentiment tiegħu għax tagħti importanza żejda lir-raġuni.[2]

Saħta għalija t-twelid! Vanġelu ieħor
min jaf jaqrah fid-dlam, isib miktub:
il-Vanġelu taċ-ċaħda ta' l-imħabba;
il-Vanġelu tal-mewt f'min twarrbu l-qlub.

Vassallo, bħal kull poeta romantiku Ewropew, iqis lilu n-nifsu superjuri għall-bnedmin l-oħra għax hu poeta. Madankollu qatt ma ċaħad it-twemmin nisrani tiegħu. Hu proprju għalhekk li sab ruħu f'konfront mal-poeta Taljan Leopardi.[3] Iżda l-poeta Malti jiċħad lil Leopardi u jsostni li huma żewġ bnedmin differenti li m'għandhomx x'jaqsmu ma' xulxin. Leopardi jemmen fin-'natura possente,' fid-destin li jiddetermina kollox u f'alla kattiv. Vassallo mill-banda l-oħra, jilqa' r-reliġjon u ċ-ċiviltà tas-soċjetà tiegħu, iżda jiċħad li hu bniedem komuni. Fih tinsab is-sublimazzjoni ta' l-ideat leopardjani.

Jien nisrani, bin l-insara;
Malti demm ta' qlub Maltin;
Iżda qatt ma nisfa bhima,
għad li l-bhejjem sfaw bnedmin.

It-teorija ta' l-ispirazzjoni ta' Vassallo hija ħatfa ta' sentiment. Hija esperjenza maħtufa minn sentimenti diversi. Għalhekk irid igħasses dwar sentimenti li huma kontra xulxin. Dan hu tip ta' poeżija li tinkiteb f'ħatfa. L-idea tad-determiniżmu tal-bniedem tinsab f'bosta mill-poeżiji tiegħu. Mhux biss determiniżmu mekkaniku u fiżjoloġiku iżda wkoll determiniżmu teoloġiku, psikoloġiku u metafiżiku. Dan id-determiniżmu hu neċessarju għax iwassal għat-twemmin fid-destin. L-ebda egħmil m'hu ħieles iżda huwa determinat mill-forzi ta' fuqna. Għalhekk hi poeżija ta' bniedem li qiegħed ibati u miegħu qegħdin inbatu aħna wkoll.

Il-poeżija bħala tbatija

Vassallo jidentifika l-poeżija mat-tbatija. Jinsab maqsum bejn żewġ forzi – il-loġika tar-raġuni u l-loġika ta' l-emozzjoni. Il-ġlieda bejn it-tnejn twasslu biex jirraġuna skond is-sentiment. U għalhekk xtaq li jkollu ħajja veġetattiva, mingħajr sensazzjoni u raġuni għax il-konflitt bejn dawn it-tnejn inissel tbatija fil-poeta. Min ma jbatix ma jistax isejjaħ lilu nnifsu poeta għax il-poeżija vera hija dejjem riżultat tat-tbatija. Għalhekk igħid:

2. 'Vanġelu Ieħor'.
3. 'Poeta Nisrani'.

Min qatt ma laqqat kwies l-imrar mill-qiegħ
poeta m'hux, m'hemmx poeżija fih.

It-tbatija hija proċess neċessarju bejn dak li tħoss u dak li toħloq. Hija tarġa bejn l-esperjenza li jġarrab il-poeta u l-bidla estetika li tidher f'opra artistika. Aktar ma l-poeta jsofri, aktar jilħaq livell għoli fix-xogħol tiegħu, għaliex il-poeta huwa kundannat li jgħaddi ħajja ta' tbatija.

Il-kobor tal-poeta romantiku hu l-esitu tal-proċess ta' awto-eżami.[4] Jibda biex jistaqsi l-għaliex ta' l-eżistenza. Xtaq li kieku seta' jagħżel bejn ix-xejn u l-ħajja. Ħass il-ħtieġa li jitkellem ma' xi ħadd biex isib tweġiba għall-mistoqsijiet kollha li jistaqsi. Spiċċa biex ifittex soluzzjoni fil-ktieb kbir tal-ħolqien. U s-soluzzjoni hi determiniżmu totali. Ma jista' jbiddel xejn mill-eżistenza u għalhekk għandu jibqa' dak li hu.

Is-sbuħija, l-imħabba u l-glorja

Vassallo kien influwenzat mill-illużjonijiet il-kbar tar-Romantiċiżmu Ewropew. Il-ġmiel huwa għajn ta' rimors fejn il-ħażen fiżiku jidher minn barra. Skond Vassallo stess, il-poeta huwa wieħed li jsib sfog fis-sabiħ u fl-ideal – wieħed li jħobb is-sabiħ u jissodisfa ruħu bl-ideali għolja.[5] L-imħabba hija biss xewqa. Vassallo huwa l-poeta li m'hux maħbub. Il-poeta huwa eskluż mis-soċjetà minħabba l-għoli u l-integrità morali li għandu bħala poeta. Il-poeta huwa bniedem li jħobb. Għalhekk l-ebda poeta fid-dinja ma jista' jkun nieqes minn din il-forza ta' mħabba miġnuna. Il-veru poeta ma jistax ma jħobbx anzi jħobb b'mod tal-ġenn.[6] Il-glorja hija wkoll illużjoni romantika li sabet fortuna mal-poeti Ewropej. Vassallo jfittex il-glorja bħala sublimazzjoni tat-tbatija. Il-poeta jikteb biex jikseb l-unur u l-glorja li jixraqlu.[7] Għalhekk igħaddi minn proċess sħiħ ta' individwaliżmu poetiku fejn il-poeta huwa xi ħadd uniku u irripetibbli. Filwaqt li kulħadd huwa destinat għall-mewt mhux kulħadd huwa minsi wara mewtu. Il-mewt ma ġġibx fix-xejn lill-poeti. L-opra tagħhom ma tispiċċax mat-tmiem tal-ġisem iżda tkompli tgħix. Il-lirika poetika hija aqwa mill-qawwa tal-mewt għaliex il-poeżija hija t-tieni ruħ tal-poeta.[8] Dan il-ħsieb jaqbel ma' dak leopardjan li jgħid li l-poeżija hija *"la seconda vita più cara della comune."*

Illum Karmenu Vassallo bħala bniedem-poeta m'għadux magħna iżda Vassallo bħala poeta u l-opra poetika tiegħu reġgħu twieldu mill-ġdid mal-mewt ta' l-awtur

4. 'Jien'.
5. "Il-Poeżija u Aħna" f'*Il-Malti*, Ġunju 1962, p. 38.
6. 'Alla taż-Żgħażagħ', Malta, G. Muscat, 1939, p. 51.
7. *Elementi Leopardiani nella riflessione estetica di un poeta maltese: Karmenu Vassallo*, O. Friggieri, Salerno, Silarus, 1983.
8. *Mill-Art għas-Sema*, Malta, Dipartiment ta' l-Informazzjoni, 1960, p. 26.

biex ma jmutu qatt aktar. Il-personaġġi l-kbar tal-letteratura jirċievu l-glorja tagħhom wara mewthom. Il-poeżija hija l-mera u l-immaġini tal-poeta stess u għalhekk ix-xogħol poetiku tiegħu sar kif dejjem xtaq hu stess *"monumentum aere perennius."* [9]

9. "Kelmtejn Qabel", *Nirien*, Malta, G. Muscat, 1938, p. 6.

Membru ta' l-Għaqda Kulturali Siġġiewi. Is-Sur Vassallo jidher bil-qiegħda fuq ix-xellug.